

RENESSANS-BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINING KOMPETATSION TAKOMILI SIFATIDA

Namozova Dilorom Tursunovna

FarDU Musiqiy talim va madaniyat kafedrası mudiri, dotsent

ANNOTATSIYA

Yurtimizda bo'layotgan islohotlar, ona Vatanimizda uchinchi Renessans poydevorini yaratishda bo'lajak bo'lajak musiqa o'qituvchilarining musiqa san'ati sohasida qo'shadigan hissalarini haqida gap boradi.

Kalit so'zlar: *Renessans, kompetatsion, qayta tug'ilish, san'at, ta'lim, ijtimoiy ong, qadriyat, tizim, mahbub, dilbar, jabr, joziba.*

АННОТАЦИИ

Речь идет о проводимых в нашей стране реформах, о вкладе будущих учителей музыки в области музыки в создание фундамента третьего Возрождения на нашей родине.

Ключевые слова: *Возрождение, компетентность, возрождение, искусство, образование, общественное сознание, ценности, система, любовник, обаяние, угнетение, обаяние.*

ABSTRACT

We are talking about the reforms being carried out in our country, about the contribution of future music teachers in the field of music to the creation of the foundation of the third Renaissance in our homeland.

Key words: *Revival, competence, revival, art, education, public consciousness, values, system, lover, charm, oppression, charm.*

KIRISH

“Renessans” lug'aviy fransuzcha “qayta tug'ilish” degan ma'noni anglatadigan atama sifatida uning mazmuni ancha keng: madaniyatda, ilm-fanda, san'atda, ta'lim-tarbiyada, umuman, jamiyat hayotida uzoq muddatli turg'unlikdan keyin qayta jonlanib, tez rivojlanishni, ijtimoiy ong va qadriyatlar tizimi yangi sifat bosqichiga ko'tarilishini bildiradi.

“O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining 29 yilligi munosabati bilan Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev tantanali tabrik nutqida taraqqiyotimizning maqsadi uchinchi Renessans bo'lishi lozimligini ta'kidladi. Nihoyatda jozibali mazkur

strategik g'oya o'zining ulug'vorligi, milliy yuksalishning barcha jabhalarida qanday umumiy maqsadni ko'zlamog'i zarurligini ko'rsatadi"¹ -deya davlatimiz rahbari taraqqiyotning hozirgi bosqichida O'zbekiston milliy g'oyasining yangi va aniqlashtirilgan mazmunini ifodalab berdi.

Yangi O'zbekiston barpo etish jarayonlarida ilgari surilayotgan "Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot" g'oyasini amalga oshirishda yuksak layoqad sohibi bo'lmish musiqa o'qituvchisi o'z takomili darajasi va tendensiyalaridan kelib chiqib axloqiy, e'tiqodiy, kasbiy-professional va boshqa qator talablarni bajaradi.

Prezident Shavkat Mirziyoev 2020 yil 25 dekabr kuni O'zbekiston yoshlari forumida qatnashib, «Biz yurtimizda qanday islohotlarga qo'l urmaylik, avvalo, siz kabi yoshlarga, sizlarning kuch-g'ayratingiz, azmu shijoatingizga suyanamiz. Barchangiz yaxshi bilasiz, bugun o'z oldimizga ulkan marralar qo'yganmiz. Ona Vatanimizda uchinchi Renessans poydevorini yaratishga kirishdik. Biz oila, maktabgacha ta'lim, maktab va oliy ta'limni hamda ilmiy-madaniy dargohlarni bo'lg'usi Renessansning eng muhim bo'g'inlari deb hisoblaymiz"² -deya ta'kidlar ekan, O'zbekiston Uchinchi Renessansi amaliyotida yoshlarimiz ma'naviyatini yuksaltirishda musiqa san'ati va uning rivojiga munosib hissa qo'shgan buyuk san'atkorlarimiz ijodiy hayoti hamda ular ijro etgan musiqiy asarlarini o'rganish dolzarflik kasb etishini anglash muhimdir. **Chunki, xotira o'zlikni anglashga, bugun va kelajakdagi ustuvor vazifalarni belgilashda to'g'ri xulosa chiqarishga zamin yaratadi.**

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Shu bois davlatimiz tomonidan musiqa san'atiga, uning yaratuvchilari hamda ijrochilariga qaratilayotgan katta e'tibor bu noyob durdonaning fuqarolar ayniqsa, yoshlar tarbiyasida muhim ahamiyatga ega ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 noyabrdagi "O'zbek milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida"gi qarori asosida har ikki yilda bir marotaba SHahrisabzda bo'lib o'tadigan "Maqom Art" xalqaro anjumani tashkil etildi. Bu anjumanning tashkil etilishi xalqimiz va yoshlar orasida milliy musiqamiz va maqom san'atiga bo'lgan qiziqishini va shunday ma'naviy merosga ega ekanligidan faxrlanish tuyg'ularini yanada kuchaytirdi. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev "Agar biz, asl, haqiqiy san'atni bilmoqchi, o'rganmoqchi bo'lsak, avvalo, mumtoz maqom san'atini bilishimiz, o'rganishimiz kerak. Maqom ohanglari,

¹. Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 29 йиллиги муносабати билан Президентимиз Шавкат Мирзиёев тантанали табрик нутқи.

². Президент Шавкат Мирзиёев 2020 йил 25 декабр кuni Ўзбекистон ёшлари форумидаги нутқи.

maqom ruhi va falsafasi har bir inson qalbidan, avvalo, unib o'sib kelayotgan yosh avlodimizning ongi va yuragidan chuqur joy olishi uchun bor imkoniyatlarimizni safarbar etishimiz lozim"³-deya musiqiy tarbiyaga kengroq yondashish kerakligini ta'kidladilar. Aynan yosh avlod orasida milliy musiqamizni qanchalik ko'p targ'ib etsak, ularda milliy o'zlikni anglash hissi shakllanib boradi. Milliy urf-odat va qadriyatlarimiz, an'analarimizni asrab-avaylashga, hurmat qilishga o'rganadilar. Jumladan, "Shashmaqom"ni mukammal darajada ijro etib bizgacha asrab-avaylab yetkazib kelgan ulug' ajdodlar va hozirgi kunda ham barhayot ustozlarni e'zozlashga odatlanadilar.

Jumladan O'zbekiston xalq hofizi Ma'muron Uzoqov tomonidan (Alisher Navoiy g'azali, Doni Zokirov musiqasi bilan) "Ey sabo" ashulasini kuylanganda tongi pallasini, subhi sodiqni his etishni, har bir so'z, misra hamda baytdagi oshiqona holatga tushib qolganini bilmaydi kishi.

Ey sabo, holim borib sarvi xiromonimg'a ayt⁴,

Yig'larimning shiddatin gulbargi xandonimg'a ayt... ya'ani, "ey **tong shabodasi** mening holimni sarvi xiromonimga (sarvi xiromon- "Tavrot"ga ko'ra abadiylik xususiyatiga ega daraxt) ayt, mening ayriliq dardlariga chiday olmay qay darajada yig'layotganimni gulbargi xandonimga (lablari tabassum qilib turgan yoringa) yetkaz.

Sabo – tasavvufda Alloh taoloning rahmoniy nafasiga nisbat berilib, xayrga bois bo'lishi aytiladi. U oshiqning ohu nolalarini Allohga, o'z navbatida, Allohning xabarini oshiqqa yetkazadi. Tasavvuf ahli tong chog'ida chekkan oh Alloh taologa yetib boradi, deb hisoblaydilar. Shayx Abu Bakr Kattoniy: "Alloh taoloning bir yeli bor – tong chog'ida esgay. Ul yel ohu nolishlarini eshitgay, uni Arshga olib chiqqay, undan Hazrati Parvardigorga yetkazgay".

Sarv–tik o'sadigan, ignabargli, doimo yashil daraxt. Yunonlarda – ta'ziya, ayriliq; "Tavrot"da – abadiylik, zardushtiylikda – jannatdan keltirilgan daraxt; arablarda – shajarat-ul hayot (tiriklik daraxti).

Gulbargi xandon – kulib turuvchi mahbub, go'zal yor, dilbar.

Buki aning ahdu paymonida men o'lsam dag'i

Yaxshi fursat topsang, ul bad'ahdu paymonimg'a ayt.

³. Ўзбекистон Президенти Ш.М.Мирзиёев "Агар биз, асл, ҳақиқий санъатни билмоқчи, ўрганмоқчи бўлсак, аввало, мумтоз мақом санъатини билишимиз, ўрганишимиз керак. "Maqom Art"

⁴"Наводир уш-шабоб". 4-жилд. 85-ғазал. 64-бет.

Men uning ahdu paymonida o'lsam, ya'ni bergan (qat'iy qaror qilgan) va'dalarimga sodiq qolsam, sen (sabo) yaxshi bir fursat topsang, ul bad'ahdu paymonimga (oshiqlariga jabr qiluvchi) ayt.

Ahdu paymon – qat'iy qaror.

Bad'ahdu paymon – yomon qaror qiluvchi.

Buki aning zulfi zunnorida dinim hosili

Kufr ila bo'lmish mubaddal nomusulmonimg'a ayt.

Uning zulfi zunnorida mening dinim hosili kufr bilan almashg'anini u nomusulmonimga ayt.

Zulf – Jalolij tajalliy va tariqat mushkulotlari.

Zunnor – haqiqiy Mahbub xizmatiga kamar bog'lash, butkul unga itoat qilish, ya'ni toat-ibodatga astoydil bel bog'lash.

Kufr–fano martabasiga yetgan bandaning Haqdan o'zgani tan olmasligidir.

Nomusulmon–musulmon emas, g'ayridin, dinsiz; majozan oshiqlarini jabsitamlar bilan sinovchi yor.

Buki qilmishmen jahonu jonni aning sadqasi,

Yuz tuman jonu jahondin yaxshi jononimg'a ayt.

Unga jonu jahonni, ya'ni boru yo'g'imni sadqa qilganman, buni men uchun yuz tuman (million) jonu jahondan ham yaxshi jononimga ayt.

Buki yuz jon sadqasi qilsam pushaymon bo'lmag'um,

Vaslig'a bir va'da qilg'andin pushaymonimg'a ayt.

Yana shuni aytki, men uning uchun yuz jonimni sadqa qilsam ham pushaymon emasman, vasliga bir va'da qilganligidan pushaymonimga ayt.

Buki yuz ming fitnako'zlug bo'lsa paydo onsizin,

Qilmag'um nazzora hargiz ko'zi fattonimg'a ayt.

Yana shuki, yuz ming fitna ko'zli paydo bo'lsa ham, u bo'lmasa, hech qachon ularning hech biriga nazar tashlamasligimni ko'zi fattonimga (nigohlari fitna soluvchimga) ayt.

Buki chok aylab yoqa, usruk chiqar el qasdig'a,

Men o'lib el jon topar, bebok nodonimg'a ayt.

Yana shuki, u yoqasini chok (butun go'zalligini namoyon) etib, mast bo'lib elning qasdiga chiqar ekan, bundan men halok bo'lishimni, el esa jon topishini u bebok (qo'rqmas) nodonim (bilmasim yoki bilmaslikka oluvchim)ga ayt.

XULOSA

Xulosa o'rnida aytish joizki, ulkan o'zgarishlar jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchisining takomillashgan kompetentsiyasi o'z ta'siri doirasida yoshlarda

sabr-toqat, iroda va matonatni tarbiyalashga, yoshlarda esa, hissiyotlarni ijobiylashishiga va atrofdagi olam haqida o'zgacha tasavvur hosil qilishga ko'maklashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining 29 yilligi munosabati bilan Prezidentimiz SHavkat Mirziyoev tantanali tabrik nutqi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoevning 2017 yil 17-noyabrda "O'zbek milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat MirziyoevNING 3 apreľ kuni yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratish, xotin-qizlar bandligini oshirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlari.
4. "Navodir ush-shabob". 4-jild. 85-g'azal. 64-bet.
5. Karimov I.A. "Istiqlol va ma'naviyat" T.: "O'zbekiston", 1994 y.
6. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
7. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
8. Mannopov, S. (2004). Uzbek folk music culture.(Study guide) Tashkent. *New Age Generation*.
9. Маннопов, С. (2018). Навобахш оҳанглар. Т.: *IJOD-PRESS нашриёти*.
10. Маннопов, С. У. Л. Т. О. Н. А. Л. И. (2004). Ўзбек халқ мусиқа маданияти. *Янги аср авлоди*.
11. Маннопов, С. (1852). Ходжи Абдулазиз Абдурасулов (1852-1936).
12. Abdusattorov, A. About Makom Melodies Adapted for Orchestra of Uzbek Folk Instruments. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 2(11), 28-30.
13. Kurbanova, B., Khurshid, M., & Tokhirjon, S. (2022, May). THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS. In *Archive of Conferences* (pp. 105-107)
14. Kirgizov, I., Imyaminovich, K. I., Nurmammedjanov, A., Sotvoldievich, S. B., Mamasodikovna, N. M., & Juraevna, A. S. (2021). The Pleasure of Singing,

Listening and Understanding Navoi. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 2410-2413.

15. Kirgizov, I., Kirgizov, I., Najmetdinova, M., & Atabayeva, S. (2022, February). THE GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF MUSIC CULTURE. In *Archive of Conferences* (pp. 57-60).

16. Namozova, D. T. (2021). MUSIQA DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KREATIVLIK HAMDA ERKIN TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNI TASHKIL ETISH. *Scientific progress*, 2(2), 1313-1315.

17. Dilorom, N., & Tohirovna, A. Z. (2022). BRAYL NOTA TIZIMINING MUSIQA TA'LIMIDAGI ILK QADAMLARI. *Science and innovation*, 1(C2), 36-38.

18. Mannopov, S., Karimov, A., Ataboeva, S., Ergashev, A., & Usmanova, S. (2021). Development Of Symphonic Music in Uzbekistan. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 2(2), 53-56.

19. Ergashev, A., Ataboyeva, S., Djalalova, N., & Usmonova, S. (2021). THE ROLE OF COMPOSERY IN THE ART OF NATIONAL SINGING. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 863-867.

20. Kurbanova, B., Khurshid, M., & Tokhirjon, S. (2022, May). THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS. In *Archive of Conferences* (pp. 105-107).